

Categorii tematice ale liricii argheziene

Considerat a fi al doilea mare poet roman (dupa M. Eminescu), Tudor Arghezi (1880 -1967) impresioneaza prin grandioasa viziune cosmica, prin atmosfera biblica a multora dintre poeziile sale, ca si prin profunzimea ideilor filosofice: "Atmosfera biblica, ideea duratei (veac), a mortii, a reintoarcerii in lut, strabat ca un fum de smirna toate poeziile argheziene oricat de aparent pitoresti (Calinescu).

Versurile argheziene adunate in volumele: "Cuvintepotrivite" (1927), 'Flori de mucigai" (1931), "Carticica de seara" (1935), "Hore" (1939), "Una suta una poeme" (1947), "1907-peizaje" (1955), "Cantare omului" (1956), "Stihuri pestrute" (1957), "Cadente" (1964) si altele releva o mare bogatie tematica, o profunzime de idei uluitoare si capacitatea de a transforma toate cuvintele limbii in materie artistica.

A) Considerat, pe buna dreptate, "poet al omului", Tudor Arghezi a scris mai multe categorii de poezii in care gandurile, sentimentele si conditia existentiala umana detin primul loc.

1. Lirica nelinistii metafizice, este reprezentata prin ciclul de "Psalmi" ca si prin alte poezii: "Descantec", "Intre doua nopti", "Inscriptie pe o casa de tara " si multe altele.

Ideea cautarii Divinitatii strabate lirica argheziana, de la volumul de debut ("Cuvinte potrivite") si pana in preajma mortii autorului.

Situat "intre doua nopti", cea a umbrei initiale si cea a umbrei finale in care se varsa gramezile de oseminte, poetul-om este sfasiat de faustiana sete ontologica si sta in fata lui Dumnezeu cu toate marile lui intrebari; Divinitatea argheziana este un ideal absolut si poate fi comparata cu Ideea lui Platon, Vointa lui Schopenhauer, Demiurgul lui Eminescu, Marele Anonim al lui Blaga.

Noutatea nu consta insa in nazuinta spre absolut, ci in umana si infricosatoarea drama a imposibilitatii cunoasterii totale. Din aceasta constiinta nelinistita si lucida se naste implorarea si dorul chinuitor al psalmistului:

"Nici rugaciunea, -poate, nu mi-e rugaciune,

Nici omul meu nu-i poate omenesc.

Ard catre tine-ncet ca un taciune

Te caut mut, te-nchipui, te gandesc " (Psalm).

Dumnezeu li s-a aratat primilor oameni, iar "pe vremea aceea" ingerii lui "grijeau" "si pruncul si barbatul si femeia". insetat de imaginea Lui, poetul asteapta revelatia unei iviri "din cristal", ori il cauta pretutindeni:

"Ma uit in mine, ca intr-o chilie

Ma uit in ceruri, in imparatie

Ma uit in gol, ma uit in vizuini

Te caut printre spinii din gradini".

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Dar timpul omului nu coincide cu timpul Fiintei, iar cel care pipaise "locul urmei tale cu zabava" traieste un acut sentiment de singuratate cosmica. "Psalmii sunt o lupta a poetului cu sine insusi, cu evidenta sentimentului de solitudine ce-l copleseste" (N. Manolescu).

"Tare sunt singur, Doamne, si piezis! Copac pribeag uitat in campie ". Uneori, gestul cunoasterii ia forma unei activitati primordiale -vanatoarea, dar poetul ipostaziat intr-un "talhar de ceruri" se opreste in fata gestului prometeic lovindu-se de interdictia divina:

"Dar eu ravnind in taina la bunurile toate
Ti-am auzit cuvantul zicand ca nu se poate".

Dornic de certitudinea existentei lui Dumnezeu ("Vreau sa te pipai si sa urlu: Este!"), poetul sfasiat de o "nelinistita patima cereasca", traieste suferinta limitelor umane; de aici, drugii, ocolul (simboluri ale spatiului inchis): "Nu pot sa fug din marele ocol" sau "Sunt, Doamne, prejmuat ca o gradina/in care paste-un manz" Calatoria cunoasterii devine odisee fara sens, care se opreste in punctul initial, iar cautatorul este inchis intr-un castel labirintic ca un erou kafkian:

"Piscul sfarseste-n punctul unde-ncepe
Marea ma-nchide, lutul m-a oprit.

Am alergat si-n drum m-am razvratit
Si n-am scapat din zarea marei stepe ".

Din complexa si contradictoria ideatie argheziana a "Psalmilor" se contureaza o drama existentiala: "insasi poezia lui, ca realizare succesiva, de la "Cuvinte potrivite" pana la "Hore" poate fi privita ca o mare drama crestina, ca singura, in cuprinsul literaturii romane" (VI. Streinu).

2. La fel de profund umana ca si cautarea lui Dumnezeu este frica de moarte.

Lirica obsesiei escatologice (reprezentata prin poezii cum ar fi "Duhovniceasca", "Priveghere", "De-a v-ati ascuns") este strans legata de problema timpului, omul arghezian fiind "bolnav de vreme".

Poezia intitulata "Duhovniceasca" a fost comparata cu balada "Miorita" sau cu elegiile filosofice "Mai am un singur dor" de M Eminescu si "Gorunul" de L. Blaga.

in poezia argheziana mentionata, teama de moarte a poetului este la fel de acuta ca spaima, omului preistoric (din poemul "Cantare omului").

Cine umbla prin gradina, intr-o noapte "groasa" si "grea" cand gongul Nefiintei bate in adancul lumii?

Poate sa fie mama poetului (moarta de mult) care a venit sa-i ia sufletul; si, pentru ca s-o faca sa plece, omul inspaimantat ii ofera tabloul mortii universale ("S-au povarnit. Paretii. A putrezit ograda"), in care el insusi s-a "risipit-prin spini si bolovani" reintors in regnul mineral. Sau, poate sa fie umbra lui Iisus, fugit de pe cruce si inspaimantat de moarte ca si poetul-om

Motivul mortii este dezvoltat si in poezia intitulata "Priveghere": aici, destinul celui "bolnav de vreme" se intrupeaza in "ceasur cu aripi de scrum care-i da tarcoale si pe care omul il alunga, el

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

neavand vocatia Crucificatului:

"Striga: "Nu-i adevarat! Nu sunt rastignit! Dovada palmile si talpile mele" ".

Poezia "De-a v-ati ascuns" exprima, in termeni alegorici constiinta mortii.

Dorind sa le vorbeasca despre acest destin copiilor sai, autorul le prezinta moartea ca pe un joc la care ia parte tot ceea ce are viata:

"E joc viclean de batrani

Cu copii, ca voi, cu fetite ca tine,

Joc de slugi si joc de stapani,

Joc de pasari, de flori, de cani,

Si fiecare il joaca bine".

in final, izbucnind in imprecatii la adresa mortii, autorul isi tradeaza teama, cu toata seninatatea lirismului din versurile anterioare.

3. La fel de profund umana este si iubirea; lirica erotica argheziana (reprezentata prin poezii ca: "Toamna", "Creion (Obrajii tai mi-s dragi) ", "Mirele ", "Mireasa ", "Casnicie ") se caracterizeaza prin ardenta invocarii ca si prin plasarea perechii intr-un spatiu edenic si pur.

in cele mai multe dintre poezii, iubita este sotia invitata intr-un paradis domestic, in care chiparosii si ierburile inalte creeaza impresia de Rai biblic.

Aici, oamenii si animalele isi traiesc existenta in mijlocul naturii, intr-o deplina armonie:

"Serpii casei nu te-au mai vazut,-

Oile se opresc, vacile rag.

Si magarilor incurcati in muste, le-ai cazut

Cu drag."

Tonul acestor poezii este de "Cantare a cantarilor", cei doi eludand timpul concret si intorcandu-se in cel biblic.

O singura data, poetul isi exprima regretul pentru iubirea pierduta: este vorba de poezia "Jignire" in care noul Adam care-si faurise femeia "din lutul romanesc", isi vede negata menirea de creator:

"Femeie scumpa si ispita moale! / Povara-acum, cand vie, te-am pierdut, / De ce te zamislii atunci din lut / Si nu-ti lasai pamantul pentru oale? "

4. in viziunea argheziana asupra omului se cuvine a fi inclusa si lirica sociogonica (reprezentata prin poemul "Cantare omului").

Comparabil cu "Legenda secolelor" a lui V. Hugo sau cu "Memento mori!" a lui Eminescu, poemul arghezian il are in centru pe homo faber cel care a supus materia si timpul, schimbând infatisarea lumii.

Structura poemului este imnica: fiinta umana este preamarita pentru ca s-a ridicat din inlestarrea unui destin de taratoare ("Ti-ai departat pamantul de buze la picioare"), devenind stapana a lumii, prin puterea gandirii ("Cel ce gandeste singur").

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

5. Complexitatea existentei umane incluzand, uneori, si uratul, poetul procedeaza la o purificare, prin transformarea acestuia in materie artistica.

Poezia "florilor de mucigai" (reprezentata prin ciclul "Flori de mucigai") constituie o aplicare a esteticii uratului (enuntata in "Testament").

Titlul aminteste de "Les fleurs du mal" al lui Baudelaire, dar ideea sugerata este cea a frumosului care se ridica deasupra uratului, asa cum florile cresc deasupra mucegaiului.

Lumea infatisata este cea a inchisorilor, o fauna umana alcatuita din diverse figuri: talharul cu chip angelic ("Fatalaul"), hotul cucernic ("Candori"), tigancile Rada si Tinca.

Prin fata cititorului se perinda diverse momente ale vietii puscariasilor: scoaterea mortilor pe poarta inchisorii ("Mortii"), momentul cinei ("Cina"), trecerea detinutilor inlantuiti prin curte ("Galere").

Liniile sunt crude, parodia nu lipseste, iar limbajul cuprinde formule argotice si violente lexicale cum literatura noastra nu mai cunoscuse pana atunci, poetul fiind un innoitor al limbajului.

B) Viziunea asupra Universului se caracterizeaza (cum observa G. Calinescu); prin intuirea uriasului proces al germinatiei universale; de la aparitia "razvratita" a primilor stramosi ("Testament") si pana la inoltirea plantelor, totul se supune acestui proces.

Reprezentativa in acest sens este poezia "Har" numita de Calinescu "cosmogonia lui Arghezi":
"imbracati in straie de iasca / Sunt gata cartofii sa nasca. / S-au pregatit o iarna, de soroc, / Cu cartitele la un loc, / Cu intunericul, cu coropijnita si ramele, / Si din toate farametele / Au ramas grei ca matele".

Cel care ajuta Universul sa-si realizeze menirea generativa este taranul.
Poezia "Belsug" este o adevarata oda inchinata truditului anonim al gliei.

Surprins intr-o imagine ampla, de perspectiva si proiectat pe un fundal cosmic, taranul capata dimensiuni de personaj mitologic asemenea lui Atlas, pentru ca prin munca lui se asigura germinatia si viata planetei: "El, singuratic, duce catre cer /Brazda pornita-n tara de la vatra Prin actul sau tenace si repetat de sute de ani, taranul reediteaza Geneza si se contopeste cu firea; cerealele ("Gru, papusoi, secara, mei si orz") sunt vazute in ipostaza de seminte pentru ca in fiecare dintre ele sta miracolul rodirii; plugul "rupe" pamantul si "ramane o clipa-n soare ca sa arda" ca sub o binecuvantare cosmica.

Timpul reintors la primordial, renaste intr-o durata eterna; intr-o tacere solemna de inceput de lume, umbra lui Dumnezeu se coboara asupra taranului, sacralizandu-l:

"E o tacere de-nceput de leat
Tu nu-ti intorci privirile-napoi
Caci Dumnezeu pasind apropiat,

li vezi lasata umbra printre boi".

2) "Plugule" este alcatuita pe contrastul dintre umilinta si maretie; "Copilul cel pitic", framanta coaja campiei da milenii; prin truda lui se savarseste "vraja" - minunea de a scoate "bobul insutit"

La randul ei, casa de tara devine un spatiu sacralizat prin prezenta lui Iisus (Inscriptie pe o casa de tara).

In fata miracolului Universului, poetul redevine copil, inchinand versuri minunate micilor vietuitoare sau animalelor curtii ("Abece ", "Hora lui Esop").